

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО РУСКИ ЕЗИК ЗА V И VI КЛАС (ВТОРИ ЧУЖД ЕЗИК – ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ

Настоящата учебна програма е разработена в съответствие с Държавните образователни изисквания за учебно съдържание по чужди езици. Програмата е съобразена с постановките на „Прагово равнище по руски език“, прието от Съвета на Европа. При разработката е използван и опитът от досега действалите програми по руски език като първи и втори чужд език.

Традициите на изучаването на руски език в България, развиващите се в нови условия и при нови критерии културни и бизнес контакти с Русия и страните от ОНД, близкородственият характер на руския език спрямо родния с възможности за сравнително по-бързо и с по-малко усилия достигане на общообразователните европейски равнища на владеене на чужд език и, не на последно място, наличието на квалифицирани кадри – всички тези фактори определят в последните години масовия избор на руския език като втори чужд в българското училище.

Общите особености при обучението по втори чужд език са:

- определеният от учебния план минимален хорариум (ЗП);
- възрастовото развитие на децата (начало на обучението, промени в интересите към определени теми, по-голяма способност за абстрактно и обобщено мислене и др.);
- промените в мотивацията при изучаването на втория чужд език, опитът от усвояването на родния и първия чужд език, натрупаните фонове знания за страната и света, изработените до определена степен стратегии на учене определят формулирането на целите, избора на образователна стратегия и съответното учебно съдържание.

Настоящата учебна програма представя началния етап в обучението по руски като втори чужд език.

През всеки етап от обучението по руски като втори чужд език (най-общо разграничени като три етапа) системата от знания и умения се структурира в своеобразни модули – концентри на учебното съдържание (теми, словесни действия, лексико-граматичен материал). Това се определя от хорариума, близостта на основните цели в V–VI, VII–VIII и IX–X клас и съответно от възрастовите особености на учениците и позволява провеждането на по-гъвкаво обучение, даващо възможност на учителя да определя интензивността на учебния процес съобразно с входното равнище, мотивацията и интересите на учениците. При избор на руски език като втори чужд език в часовете от ЗИП и СИП в XI и XII клас е възможно надграждане на обучението на основния курс с разширяването му с диференцирани алтернативни курсове според интересите и желанията на учениците.

Образователната стратегия при изучаването на втория чужд език се определя като функционално-комуникативна. Основна специфична цел е достигането на комуникативна компетентност (с по-прагматично отчитане на използването на езика в бъдещата професионална реализация на учениците) – I равнище в прогимназиалния етап и II равнище – за гимназиалния етап според Държавните образователни изисквания. Главен принцип за определяне на учебното съдържание е принципът за съзнателна комуникативност на обучението. Основен подход за подбора и презентацията на езиковия материал е комуникативно-дейностният подход. Езиковият материал се разграничава в зависи-

мост от различните видове речева дейност (рецептивни: аудиране и четене; продуктивни: говорене и писане). Съдържанието на обучението е насочено към максимално развитие на говоренето и четенето, като комуникативно ориентираното обучение предполага използването на съвременни активни методи на обучение.

II. ЦЕЛИ

Общите цели на обучението са:

1. Формиране на личности (граждани) със знания за света и с широка култура, които познават и зачитат националните и общочовешките норми на поведение и ценности.
2. Изграждане на система от интелектуални умения за развитие на познавателните способности и творческата самостоятелност на личността, позволявайки ѝ непрекъснато да се образова и самообразова.
3. Формиране на усет и толерантност към културните различия и развитие на умения за социалноотговорно поведение и межкултурно общуване.

Специфичните цели на обучението по руски като втори чужд език са определени в рамките на всяка речева дейност:

1. ГОВОРЕНЕ

- диалогична реч на равнище „оцеляване“;
- основи на монологичната реч: кратко описание, кратко изказване, кратко разсъждение по изучени теми.

2. ЧЕТЕНЕ

- гладко четене на глас;
- умения за проникването в структурата на микротекста и макротекста и връзките в тях като основа за по-нататъшно самостоятелно четене;
- четене наум, общо ориентиране в съдържанието, проследяване на темата, извличане на най-общата идея;
- начални умения за работа с речник.

3. АУДИРАНЕ

- възприемане на речта на учителя и на кратък текст, прочетен от учителя;
- начално аудиране на механична реч с или без нагледна опора (касетофон, видео, грамофон).

4. ПИСАНЕ

- кратко описание и поздравление;
- начални умения за работа с речник.

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности (за цялото ядро и/или за цялата програма)	Възможности за междупредметни връзки
I. С Л У Ш А Н Е	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> – свързва слухов и зрителен образ; – разпознава основните интонационни модели в руския език; – разбира въпроси и указания на учителя; – разбира кратки диалози по изучените теми (личност, семейство и непосредствено заобикалящата го среда – дом, училище и др.), ако се говори бавно и ясно; – разпознава думи и групи от думи в кратки несложни автентични текстове с позната тематика и прави 	<p><i>В програмата са посочени широки тематични области. Тематичният материал за модула има препоръчителен и ориентиrowъчен характер, като последователността на представянето му няма задължителен характер.</i></p> <p>I. ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ:</p> <p>1. Аз и моят свят</p> <ul style="list-style-type: none"> • Аз • Моето семейство • Моите приятели <p>2. Моето училище</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ученици • Учители • Класна стая • Ученически принадлежности • Учебни предмети <p>3. Свободно време</p>	<p><i>Разпределението на езиковия материал по модули за V–VI; VII–VII и IX–X клас има препоръчителен и ориентиrowъчен характер. Програмата посочва кога дадено граматично явление се въвежда за първи път. Концентричната организация на материала през следващите етапи не влиза в задачите на програмата.</i></p> <p>I. МОДУЛ – V–VI клас</p> <p>ПРОИЗНОШЕНИЕ И ИНТОНАЦИЯ</p> <p>1. Произнасяне на руските гласни (в съпоставителен план с родния език).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Произнасяне на <i>Ы</i>. Опозиция на <i>И</i> и българското <i>Ъ</i>. – Произнасяне на <i>Е</i>. Въздействие върху предходните съгласни. Редукция в неударена сричка, след <i>Ж, Ш, Ц</i>. – Произнасяне на <i>Э</i>. Опозиция на <i>Е</i> и на българското <i>Е</i>. – Произнасяне на <i>А</i>. Редукция в неударена сричка. – Произнасяне на <i>И</i>. Въздействие върху предходната съгласна. Произнасяне след <i>Ж, Ш, Ц</i>. 	<p><i>На учениците трябва да им се даде възможност:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – да работят в благоприятен климат, стимулиращ техните творчески възможности; – да работят индивидуално, по двойки и на малки групи, като използват интелектуалния 	<p><i>Междупредметните връзки се осъществяват по време на целия учебен процес в следните области:</i></p> <p>Български език и литература</p> <p>Опора върху придобитите знания и умения по роден език. Проблеми на интерференцията. Разширяват се социокултурните познания, свързани с национални традиции, обичаи,</p>

<p>II. ЧЕТЕНЕ</p>	<p>догадки за общото им съдържание;</p> <p>– разпознава жестове за потвърждение, отрицание, указание.</p> <p>Ученикът:</p> <p>– разбира основната информация от кратки съобщения, несложни инструкции, обяви, комикси, разкази, стихчета, песни, съобразени с възрастта му и написани на стандартен език;</p> <p>– ориентира се в общото съдържание на кратки художествени текстове с помощта на илюстративния материал към тях и определени фонові знания;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Игри • Хоби • Ваканция <p>4. Външност</p> <ul style="list-style-type: none"> • Части на тялото • Външност • Облекло <p>5. Храни и напитки</p> <ul style="list-style-type: none"> • Храни • Напитки <p>6. Календар</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дните на седмицата • Месеци • Годишни времена <p>7. Природа</p> <ul style="list-style-type: none"> • Животни • Растения <p>8. Магазин</p> <ul style="list-style-type: none"> • Покупки • Продавач-купувач <p>9. Услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поща • Телефон 	<p>2. Произнасяне на руските съгласни (в съпоставителен план с родния език).</p> <p>– Произнасяне на съгласните в края на думите и пред съгласни.</p> <p>– Произнасяне на предлога <i>В</i> пред гласни и звучни съгласни.</p> <p>– Произнасяне на <i>Ж, Ш, Ц, Ч, Щ</i>.</p> <p>3. Графика и звукобуквени съотношения.</p> <p>– Правила за четене.</p> <p>– Произнасяне на <i>О</i>. Редукция в неударена сричка.</p> <p>– Произнасяне на <i>Е</i>. Редукция в неударена сричка.</p> <p>– Сричките <i>ЖЕ, ШЕ, ЖИ, ШИ</i>.</p> <p>– Произнасяне на <i>А</i> след меки съгласни. Редукция в неударена сричка.</p> <p>– <i>Ь</i> в средата и в края на думата.</p> <p>– <i>Ъ</i> и <i>Ь</i> разделителни.</p> <p>– Произнасяне на основни съчетания от съгласни: <i>ГК, ГЧ – легко, легче;</i> <i>ЧТ, ЧН – Что, чтобы, конечно;</i> <i>-ТЬСЯ</i> и <i>-ТСЯ</i> при глаголите;</p> <p>– Произнасяне на <i>Г</i> в окончанията <i>-ОГО, -ЕГО – сегодня</i>.</p> <p>– Непроизносими съгласни в думите: <i>Здравстѳуй/те, солнце, праздник, сердце</i> и др.</p> <p>4. Начални сведения за руската интонация и ударение.</p> <p>Подвижност на ударението – на лексикална основа.</p> <p>Основни интонационни конструкции.</p>	<p>си потенциал при решаване на проблеми и задачи за разсъждение;</p> <p>– да слушат и четат микротекстове – диалози, кратки съобщения, разписания, програми, обяви, команди, инструкции с необходимите към тях ситуативни коментари и да ги разиграват в</p>	<p>ценности, изучавани литературни произведения и произтичащите от тях прилики и различия.</p> <p>Първи чужд език</p> <p>Стратегии на учене.</p> <p>Граматически и лексикални съответствия.</p> <p>Умения за работа с речник.</p> <p>Интернационални думи.</p> <p>Социокултурни връзки.</p> <p>Математика</p> <p>Понятия за естествени числа, действия с тях, дати, геометрични форми, мерни</p>
--------------------------	--	---	---	---	--

<p>– разбира в подробности кратки писма и картички, написани на стандартен език;</p> <p>– разбира в подробности кратки текстове с изучена тематика и прозрачна структура, като проследява в тях последователността на събитията, отделя основните факти, описания, реплики, може да прогнозира макар и с грешки общото съдържание на текста;</p> <p>– разпознава някои социокултурни особености в предложените текстове;</p> <p>– умее да ползва ограничен кръг справочни материали – речници, учебни справочници, упътвания за игри, кратки надписи и др., като търси и извлича от тях необходимата му информация;</p>	<p>10. Дом</p> <ul style="list-style-type: none"> • Интериор • Домашни дейности <p>II. СОЦИОКУЛТУРНИ ЗНАНИЯ</p> <p>В рамките на посочените теми учениците трябва да придобият знания за живота на техните връстници в Русия, да се запознаят с предпочитаните от тях:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приказки, песни, стихотворения • Игри • Хоби • Празници • Домашни любимци <p>III. СФЕРИ И РОЛИ НА ОБЩУВАНЕ:</p> <p>1. Сфери на общуване</p> <ul style="list-style-type: none"> • В училище • Вкъщи • На обществени места 	<p>МОРФОЛОГИЯ</p> <p>ИМЕНА</p> <p>Трите основни типа склонение на съществителното име в руски език. Съществителни и прилагателни с твърда и мека основа.</p> <p>Склонение на съществителните от I и II склонение и на прилагателните в ед.ч.</p> <p>Множествено число на съществителните и прилагателните – И.П.</p> <p>III склонение на съществителните – пасивно (разпознаване в текст, натрупване в И.п. ед.ч.) – първа година на обучение.</p> <p>Усвояване на трето склонение на съществителното име в ед.ч. – през втората година на обучение.</p> <p>Употреба на сложна превъзходна степен на прилагателното (<i>самый</i>).</p> <p>Числителни бройни и редни до 100 в И.п.</p> <p>Усвояване на основните значения на падежите в ед.ч.:</p> <p>И.П. – субект на действието</p> <p>Р.п. – в съчетание със съществително (<i>Чей? Какой? Чего?</i>)</p> <p>С думи, означаващи количество (числителни, наречия, съществителни)</p> <p>С предлозите <i>от, до, из, с, без, для</i>.</p> <p>Д.п. – за означаване адресат на действието</p> <p>С предлозите <i>по, к</i>.</p>	<p>ролеви игри;</p> <p>– да слушат и четат</p> <p>адаптирани учебни материали – приказки, разкази</p> <p>стихчета, песни;</p> <p>– да участват в инсценировки, ролеви игри, подходящи за възрастта и съответстващи на интересите им;</p> <p>– да развиват умения за</p>	<p>единици, геометрични фигури, процент.</p> <p>Сравнения.</p> <p>Логически изводи.</p> <p>История и цивилизация</p> <p>Понятия за общество, религия, символи, празници, традиции.</p> <p>Запознаване с важни събития от руската и българската история.</p> <p>География и икономика</p> <p>Континенти.</p> <p>Посоки на света.</p> <p>Географска карта. Климат.</p>
---	---	--	---	--

<p>Ш. Г О В О Р Е Н Е</p>	<p>– намира конкретна информация в кратки текстове с позната тематика (разказчета, стихотворения, песни и др.).</p> <p>Ученикът:</p> <p>– води елементарен разговор на познати теми от ежедневието, като отговаря на конкретни, просто и ясно формулирани въпроси и сам задава стандартни въпроси;</p> <p>– представя накратко минали и настоящи събития, свързани с познати теми;</p> <p>– елементарно описва хора и предмети, като използва прости изречения и заучени думи и фрази;</p>	<p>2. Роли на общуване</p> <ul style="list-style-type: none"> • Партньор в разговор • При общуване с връстници • В диалози на обществени места <p>IV. ИЗПОЛЗВАНЕ НА КОМПЕНСАТОРНИ СТРАТЕГИИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Езикова догадка • Помощ от други (съученици, учители,...) • Справочни помагала (речник) • Родноезикови опори • Невербални средства • Молба за уточняване <p>СЛОВЕСНИ ДЕЙСТВИЯ</p> <p>1. Предаване и търсене на предметна и фактическа информация</p> <ul style="list-style-type: none"> • Идентификация • Съобщение • Отговори на въпроси <p>2. Изразяване на</p>	<p>В безлични изречения с предикатвни наречия.</p> <p>При означаване на възраст.</p> <p>В.п. – за изразяване на прякото допълнение (одушевени и неодушевени обекти).</p> <p>За изразяване насочеността на действието с предлозите <i>в</i> и <i>на</i>.</p> <p>За изразяване на време с предлога <i>через</i>.</p> <p>Тв.п. – за изразяване оръдието на действие.</p> <p>За изразяване на съвместност на действието с предлога с при одушевени обекти (<i>с кем?</i>).</p> <p>С предлога с при неодушевени предмети (<i>с чем?</i>).</p> <p>За изразяване на място на действието с предлозите <i>перед</i>, <i>за</i>, <i>под</i>, <i>над</i>.</p> <p>П.п. – за изразяване място на действието с предлозите <i>в</i>, <i>на</i>.</p> <p>При глаголите от типа <i>рассказывать</i>, <i>думать</i>, <i>говорить</i> и др. с предлога <i>о</i>.</p> <p>За изразяване начин на пътуване с превозно средство (<i>на чем?</i>).</p> <p>ГЛАГОЛ</p> <p>Употреба на минало време</p> <p>Употреба на сегашно време</p> <p>Бъдеще време – пасивно (разпознаване и натрупване)</p> <p>Усвояване на I и II спрежение на глагола. Спрягане на глаголите от несвършен вид</p> <p>Разпознаване и употреба на инфинитив на глагола.</p>	<p>оценка и самооценка;</p> <p>– да ползват речници и справочни материали и нови технологии за учене;</p> <p>– да рисуват, илюстрират това, което слушат и това, за което четат;</p> <p>– да използват езика в комуникация с учителя и съучениците си;</p>	<p>Човекът и природата</p> <p>Земята.</p> <p>Вселената.</p> <p>Човекът.</p> <p>Хигиена.</p> <p>Заобикаляща среда. Растения.</p> <p>Животни.</p> <p>Екология.</p> <p>Музика</p> <p>Усет за ритъм и темпо. Мелодия.</p> <p>Стилове в музиката.</p> <p>Музикални инструменти.</p> <p>Разучаване на руски песни.</p> <p>Запознаване с музикалните традиции на Русия.</p> <p>Изобразително изкуство</p> <p>Наблюдателност и въображение.</p>
---------------------------	---	--	---	--	--

<p>IV. П И С А Н Е</p>	<p>– изразява желание да получи информация за предмети и услуги;</p> <p>– използва езикови средства, произношение и интонация, които не пречат за осъществяването на общуването и компенсаторни умения за преодоляване на комуникативни проблеми.</p> <p>Ученикът:</p> <p>– пише кратки биографични данни;</p> <p>– попълва елементарни анкети и бланки;</p> <p>– пише кратък елементарен текст с определена комуникативна задача – картичка с поздрави и</p>	<p>интелектуални отношения</p> <ul style="list-style-type: none"> • Съгласие/несъгласие • Необходимост • Желание • Предпочитания <p>3. Изразяване на емоционална оценка</p> <ul style="list-style-type: none"> • Радост • Удоволствие • Положително/отрицателно отношение <p>4. Изразяване на въздействие, убеждение, достигане на взаимно разбиране</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предложение • Молба • Съвет • Предупреждение • Указание • Покана • Предлагане на помощ <p>5. Речев етикет (основни етикетни формули):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обръщение 	<p>Глаголи за движение – семантика и спрежение</p> <p>НАРЕЧИЕ Основни наречия за място, насоченост, време, начин. Основни предикативни наречия</p> <p>МЕСТОИМЕННИЯ Употреба на лични, притежателни, въпросително-относителни местоимения (<i>кто, что</i>).</p> <p>СИНТАКСИС Усвояване на предикати с аналогичен модел на управление в български и в руски език през първата година на обучение. Усвояване на предикати с различен от българския език модел на управление – започва през втората година на обучение. <u>Просто изречение:</u> Типове изречения според комуникативната целеустановка: Видове прости изречения: <u>Двусъставни изречения:</u> Изречения с глаголно сказуемо (<i>Мальчик читает. Гости приехали. Хочу учиться.</i>) Изречения с именно съставно сказуемо (<i>Отец – учитель. Отец был/будет учителем.</i>) Съгласуване на подлога и сказуемото в двусъставните изречения.</p>	<p>– да имат възможност за самостоятелна работа по задачи и проекти;</p> <p>– да развиват придобитите си стратегии за учене на базата на родния и изучавания първи чужд език;</p> <p>– да реализират различни извънурочни дейности (викторини,</p>	<p>Пространствено ориентиране. Умение за рисуване с различни материали. Естетически вкус. Домашна техника и икономика Усъвършенстване на координацията и сръчността. Изработване на модели. Приготвяне на кулинарни специалитети. Физическо възпитание и спорт. Хигиена. Видове спортове. Създаване на чувство за</p>
--	--	---	---	--	---

	<p>пожелания, покана, съобщение, кратко писмо, в което описва в най-опростен вид моменти от ежедневието;</p> <p>– използва елементарни езикови средства, правопис и пунктуация, които не затрудняват общуването.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Приветствие • Запознанство • Сбогуване • Извинение • Благодарност • Поздрав • Пожелание. 	<p><i>Едносъставни изречения:</i> Лични – разбиране и разпознаване (<i>Посиди здесь. Не уезжайте</i>) Безлични (<i>Мне хочется спать. Кому холодно/ весело/ скучно/ плохо? Нам нужно/ надо/ можно/ нельзя ехать.</i>)</p> <p>Разпространение на простото изречение. Пряка реч.</p> <p>ЛЕКСИКА Лексикалният базов минимум включва основна активна лексика около 500 лексикални единици – думи, устойчиви съчетания, речеви модели, необходими за речева комуникация по теми и ситуации, определени от тематичните кръгове (чрез изразяване на посочените в програмата словесни действия и понятия). Лексикалният минимум включва основните формули на речевия етикет.</p>	<p>състезания, вечери, концерти и др.);</p> <p>– да опознават страната на изучавания език и други страни и култури,</p> <p>осмисляйки собствената си идентичност.</p>	<p>екипност. Възпитание на състезателен дух.</p>
--	--	--	---	--	---

V. СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Учителят осъществява непрекъснат и пряк контрол върху работата на ученика, като използва различни форми и методи за оценяване. Дейностите, свързани с проверката и оценката на знанията и уменията в обучението по чужд език, се подчиняват на редица общи педагогически изисквания, като най-съществените са:

Редовно организиране на проверката като системно се отчита напредъка на ученика;
Всестранност на проверката, предполагаща контрол на постиженията във всички видове речева дейност;

Избор на методика и форми на контрол според обема им и възможностите на ученика, като характерът на проверката съответства на структурата на учебното съдържание и се подчинява на логиката ѝ;

Обективни, установени и известни на учениците критерии за оценка;

Отчитане на възпитателното въздействие на оценката, която като цяло би трябвало да има окуражителен характер и да мотивира учениците за общуване на чужд език, да формира у ученика критерии за самооценка и го стимулира за по-добра работа.

На проверка и оценка подлежат знанията и уменията, описани по езикови аспекти и видове реч в програмата. Системата за проверка и оценка се основава главно на количествени показатели както в устната, така и в писмената форма, като при обучението по втори чужд език с предимство се оценява устната реч и рецептивните умения на учениците.

Особено важно е формите на оценяване да бъдат разнообразни и да отчитат системно постиженията на ученика при различните дейности:

Работа в часа (с целия клас, в група, самостоятелно);

Изпълнение на домашни работи;

Разработване на материали по проекти;

Индивидуални прояви;

Комплексни (обобщаващи) проверки на устните и писмените речеви умения (контролни, класни работи) и др.

Съвременното решение на въпроса за обективна комплексна оценка е в използването на тестовата проверка. Тестовите задачи могат да служат както за текуща и периодична проверка, така и за самопроверка и като форма на упражнение. Тестуването със своята обективност служи за коректив във взаимоотношенията учител – ученик и допринася за преодоляване на психологическата бариера, съпътстваща използването на чуждия език като средство за комуникация.

Дидактическите тестове са разделят на структурни – за проверка на езиковите знания, и функционални, определящи степента на комуникативните умения. Най-често дидактическият тест включва в определена система задачи със структурна и функционална насоченост. Като се има предвид прагматичният характер на крайните цели на обучението по езика, относителният дял на задачите с функционална насоченост в общия тестови бал е приблизително два пъти по-голям, защото основен критерий за ефективността на обучението е „умението на ученика да си служи с езика“, а не „да знае граматиката“.

Задачите, които проверяват лингвистичната компетентност на учениците се структурират на базата на усвоения лексикален минимум и формално граматическата структура на изречението.

Типът на комуникативните задачи се определя от водещия вид речева дейност, необходима за решаването на конкретна комуникативна задача.

Учителят използва резултатите от проверката на знанията и уменията за анализ и

оптимизиране на учебния процес за постигане на крайните резултати по нива, заложи в ДОО за УС и програмата.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

Обучението по руски като втори чужд език има за цел изграждане основите на владеене на езика. Учебният материал включва основните особености на езиковата система.

Целите, заложи в обучението, на всеки етап предполагат достигането на комуникативна компетентност, позволяваща осъществяване на успешно общуване в рамките на предвидените теми и ситуации.

Опората върху родния език и използването на стратегическите умения, натрупани при изучаването на първия чужд език дават възможност за балансиране при изграждане на компонентите на комуникативната компетентност между структурния, функционалния и социокултурния ѝ аспекти, развивани чрез изучаване и упражняване на езика, и комуникативния ѝ аспект, изграждан чрез използване на езика в реален автентичен контекст.

В този смисъл организацията на учебната дейност следва общоприетите принципи на комуникативния и когнитивния подход, утвърдени в съвременната методика. Обучението е ориентирано към потребностите на учениците от общуване на езика и приложението му за решаване на конкретни комуникативни проблеми във всеки етап на обучението.

Особеностите на обучението по чужд език в съвременното училище в настоящия момент са ориентацията към големи групи ученици (клас); използването единствено на учебника (в най-добрия случай и на учебната тетрадка). Изисква се въвеждането на форми за преодоляване на негативните последици от тази ситуация. А именно – свеждане на фронталното обучение до минимум и използването на интерактивния подход в преподаването на езика, работа по двойки и малки групи, за да могат учениците да усвоят принципите на общуването и изпитат различни социални роли, предоставянето на възможност за самостоятелна (индивидуална или по групи) работа по проект за усвояване и развиване на собствена стратегия за учене. В учебния комплект е необходимо включването на много и разнообразен материал по видове речева дейност, разнообразни текстове, факултативи, страноведски и справочен материал, а учителят съответно осигурява и ползва допълнителни материали за достигане на определените цели. Трябва да се отчете и бързото навлизане на съвременни аудиовизуални средства в чуждоезиковото обучение, което изисква допълнителна подготовка и на учители, и на ученици за ефективното използване на новите технологии при обучението.

Обучението в V–VI клас е ориентирано към плавен преход от началния етап към изискванията на прогимназиалния етап. Усвояването на езиковия материал предполага разпознаването на чуждата реч и стремеж за разбиране на основното в нея, сравняване с познатото и откриване на ново знание, осмисляне, затвърдяване и активна употреба. Изборът и степенуването на учебните задачи трябва да се осъществява съобразно с трудностите, които срещат българите при изучаването на руски език. Дейностите включват творчески, познавателни, занимателни и проблемни задачи; ролеви и състезателни игри, които биха представлявали интерес за децата дори и провеждани на роден език. Основната роля на учителя е тази на организатор и помощник, който тактично се намесва, като следи по-голямата част от обсъждането и организацията да се извършва на руски език. Учителят е партньор, който подпомага индивидуалната и колективна работа на учениците, използва въображението им, представя учебния материал в разнообразни

форми, предлага дейности за анализ и синтез, обобщение и конкретизиране, прилага евристичен и критичен подход, използва широка гама от слухови и зрителни опори и т.н.

Тези методически похвати целят да се ангажира вниманието, интелектуалният потенциал, да се достигне по-голяма осъзнатост на процесите на учене от страна на учениците, да се стимулира самооценката и самоорганизацията на ученика, овладяването на учебните стратегии, включени в постановката „да се учим как да учим“. Особено значение придобива на този етап автономията на ученика в процеса на усвояването на руския език – като способността му да взема самостоятелни решения, да поема отговорности, да участва в интерактивните дейности, използвани при обучението, самостоятелно да контролира и оценява постигнатите резултати.

Общо особеностите на изучаването на руския език като втори чужд език обуславят следните акценти:

1. Равнопоставеност, а в първия етап от обучението, и изпреварване на репродуктивното пред продуктивното овладяване на езика, като крайната цел при овладяването и на втория чужд език е постигането на такова ниво на комуникативна компетентност, което да позволи включването на учениците в бъдеще в социалнозначимо общуване със средствата на руския език.

2. По-активно използване на когнитивните методи и средства за съзнателно овладяване на езика.

3. Осигуряване на бърз напредък в областта на четенето, което предполага включването в учебния процес на повече текстови разновидности, отработване на техниките за четене и различните стратегии при възприемането на писмен текст.

4. Ограничаване и минимизация на езиковите средства и свеждането им до основен инвентар, подлежащ на самостоятелно обогатяване чрез развитието на стратегиите за самостоятелно учене и компенсаторните стратегии за справяне с трудностите при общуването.

5. Използване на повече допълнителни материали по избор на учителя и съвременни средства за обучение за достигане на ефективност при обучението.

6. Използване на разнообразна социокултурна информация с по-диференцирана насоченост в зависимост от интересите на учениците и плановете им за бъдеща реализация.

При избора, представянето, интерпретацията на материала въз основа на програмата, на наличните и бъдещите учебни комплекси, учителят има предвид три групи въпроси:

1. Какви конкретни знания да представи на дадения етап на учениците, какви конкретни умения, навици, оценъчна дейност, поведенчески модели и др. те развиват.

2. Какви образователни идеи да използва и реализира в първия етап от обучението – стратегии, техники, характер на образователната среда, учебно време, форми за обратна връзка.

3. Как най-ефективно да отчита в процеса на обучение специфичните характеристики на учениците – възраст, когнитивни възможности, интереси, мотивация, социална среда, мирогледни очаквания – обществени и индивидуални.

Отговорът на тези три групи въпроси ще спомогне за качествено планиране чрез индивидуални годишно-календарни разпределяния на всеки етап и клас от обучението и за повишаване на ефективността на обучението по руски език като цяло и на всеки отделен учебен час.